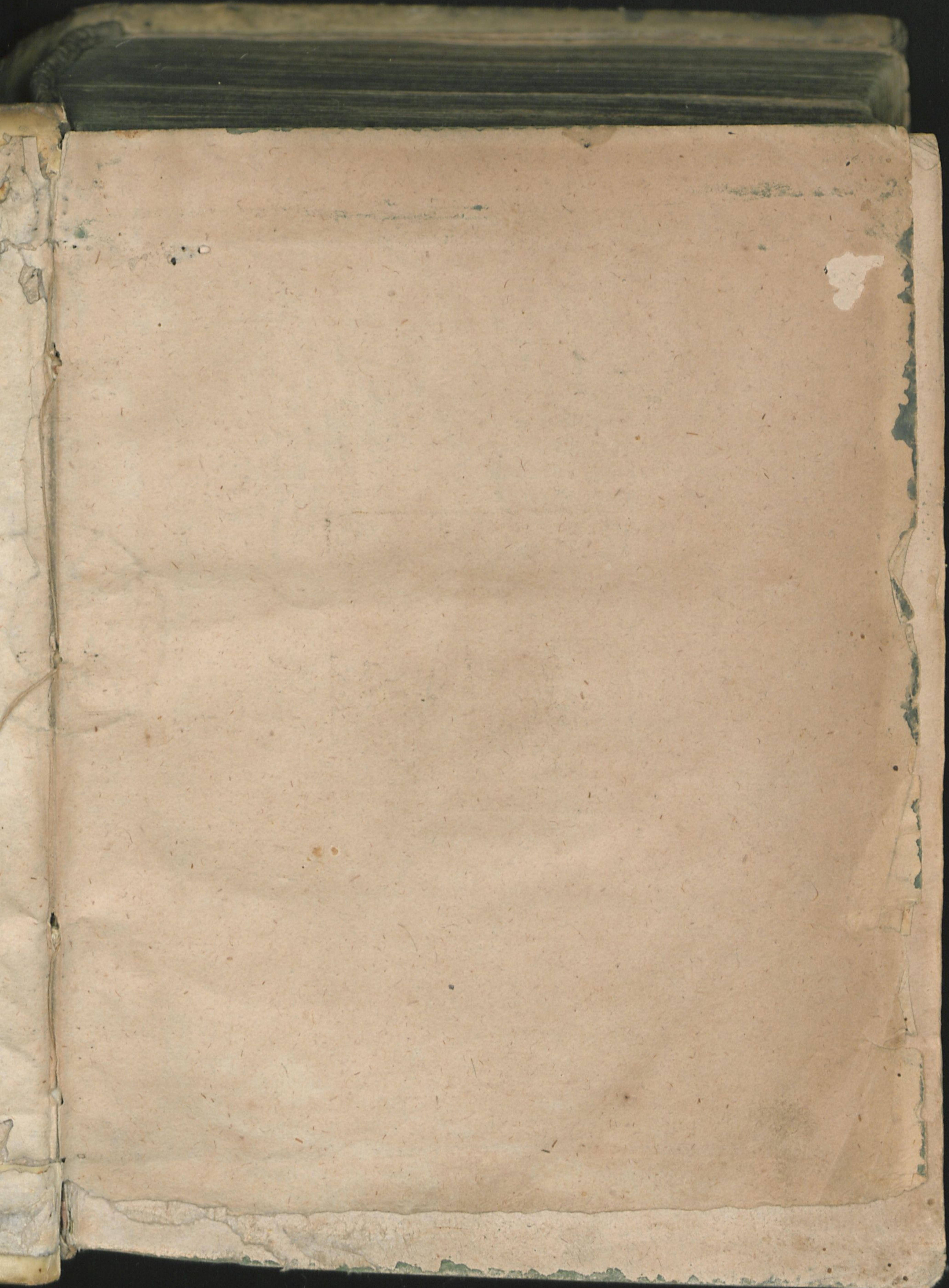
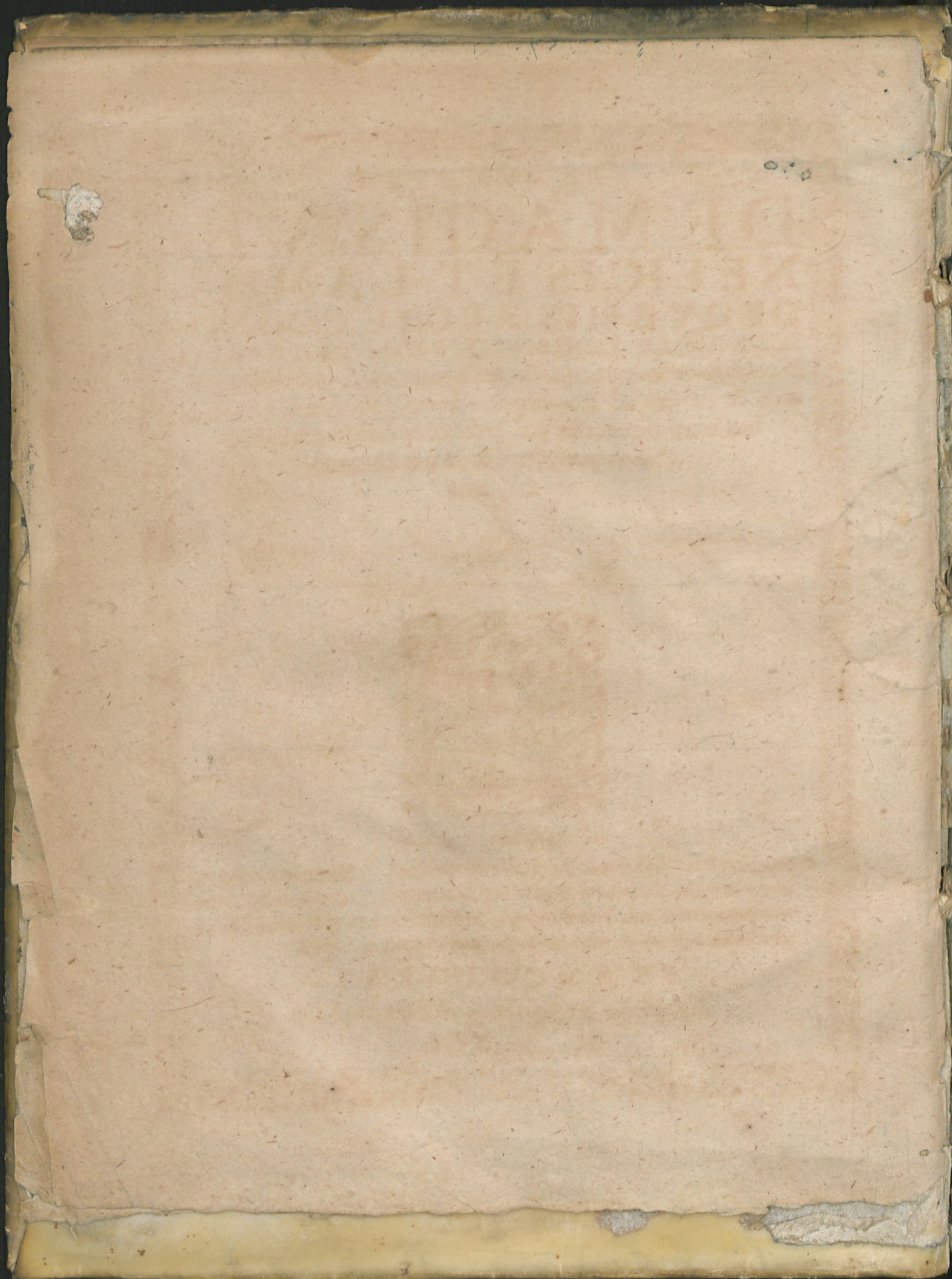

Pa. 4.

7

ἀγαθὸν δαίμονα.

DE MAGICIS ACTIBUS

ONIBVS EΞΕΤΑΣΙΣ
SVCCINCTA.

SENTENTIAE
IOHANNIS BODINI IVRE-
consulti Galli opposita:

DOCTISSIMO PHILOSOPHANTI-
um confessui In Illustri IV-LIA ad disputandum
publicè proposita:

à

MARTINO BIERMANNO
Ascaniensi:

Respondente

IOHANNE A PETKVM
Hamburgensi.

HENRICOPOLI

Excusa per Conradum Corneum, Anno Salutis 1590.

A 4

DE MAAGIIS ACCTH

IRMA... ACCTH

DOCT... ACCTH

MARTIN O... ACCTH

JOHANN... ACCTH

HENRIC... ACCTH

iii suscepturum, vbi paulum otii nactus esset, & rem alius gratam fieri intellexisset. Sed de
argumento satis, Offero autem tibi, Princeps Illustrissime, hoc quicquid id est opusculi: &
vt Celsitudini tuæ obseruantiam meam & animi gratitudinem declarem, offero. Complures
iam annos sub Celsitudinis tuæ tutela benignissima, optimis literis in alma Iulia tua incumbo:
& non solum vniuersalibus immunitatibus & priuilegiis perfruor: sed clementissimo tuo Pa-
trrocinio in dubia quadam causa singulariter steti & seruatus sum. Nunquam illius pro-
meriti summi memoria ex animo meo elabetur. Accipe igitur benignissimo vultu hoc qua-
lecunq; animi grati indicium, & tuam Iuliam, meq; illius alumnum, quo cœpisti auspicio
feliciter rege, & fove. Bene & feliciter vale. Helmsteti Pridie Idus Ianuarii.
Anno cl^o l^o xc.

Tua Celsitud.
subiectissimus seruus

IOHANNES A PETKVM Hamburg.

T H E O R E M A I.

AD Physicam considerationem reducuntur motus & actiones magicæ.

I I.

Quamquam enim in his, quod primum ac verè mouet, non omninò sit considerationis Physicæ: per hoc tamen non stat, quin & ipse in se motus (vt alteratio, vt motus localis) & subiectum quod mouetur, sint considerationi naturali subiecta. Quæ de re monet Arist. 2. Phys. tex. 71. & 73.

I I I.

Sed nec id quod mouetur, modo naturæ suæ consentaneo, vt plurimum afficitur, sed *ἢ ἀφύσιν* & violenter. Attamen cum violentum præsupponat id, quod secundum naturam est (vt patet ex Arist. 5. Phys. tex. 57. & 58) eodemq; consideratione reducatur: motus magici per reductionem in naturalibus constituendi sunt.

I I I I.

Nec firma est ratio: Si formæ abstractæ à Metaphysico demum cognoscuntur: motus etiam quem illæ excitant, Metaphysico addicetur. Nam cum Metaphysicus formas istas agnoscat esse motores æternos: Physicus easdem admittit, vt motores æternos. Atq; hic quidem vt principium in sua scientia; ille verò subiecti loco. Vnde Metaphysicus scit, Quid sint abstractæ formæ: Physicus solum, Quod sint.

V.

Qui verò Tactum, Locum & Motum extra naturæ rerumq; naturalium sortem condunt: præterquam quod multitudinem Entium temerè augent, etiam rationem suam ita emancipatam Phantasiæ produnt, vt, nisi quod materiatis res repræsentet, complecti animo nihil possint.

V I.

Inquies: Nónne intelligentiæ, quem mouent, singulæ orbem tangunt? At non tactu, sed virtute mouent formæ istæ purissimæ: vt & anima corpus suum. Tactus autem est illorum, quæ simul sunt extremitatibus suis: hæc corpora sunt, in partes resolubilia.

V I I.

Pertriturum autem est, formas circumuoluentes cælum, & animam agitantem corpus, per accidens saltem, subiecti ductu moueri. Inde autem

tem quæ concludere possis, de motu per se spirituum in aëre diffusorum, equidem miror.

VIII.

Sed misso hoc sit quæstio: An incorporea per se moueantur. Negat Aristoteles, negat ratio. Quod enim mouetur, diuisibile est, & parte sui hæret in termino vnde fertur: partim etiam in termino quò fertur: quia potentiam habet actui coniunctam. At quod indiuisibile, quod incorporeum est, quibus partibus derimetur?

IX.

Tum verò, vt dem, indiuisibile moueri: mouebitur ergo per spacium, aut seipso minus, aut sibi æquale, priusquam maius emetiatur. Sed quid erit indiuisibili minus? Iam si primò per spacium æquale, itemq; per aliud æquale, porrò etiam per æquale, quoniam singula sunt indiuisibilia, omninò per quod motus fit, spacium illud totum erit ex indiuisibilibus constarum. Ita scilicet continuum ex indiuisibilibus erit compositum.

X.

Adhæc in motibus istis momentaneis, quisnam erit primus, reliquorum canon? quod erit tempus primi mensura motus?

XI.

Sunt tamen, inquires, angeli aliàs hîc, aliàs isthic. Sunt, inquam, sed sine motu ac mutatione. Vt enim ea, quæ apta sunt nata in loco esse, tantum mutant locum per motum localem: Sic è diuerso, quæ non sunt, comparata vt sint in loco, sunt quidem illa hîc illicq; & non sunt, absq; motu tamen & mutatione. Documento sunt lumen & species visibiles, quæ momento existunt in aëre sine motu, sola præsentia corporis lucidi aut aspectabilis.

XII.

Sed de Magia triplex quæstio disceptatur: An sit: An talis sit: Propter quid talis sit. Ad quarum explicationem nominis prænotio afferenda est.

XIII.

Magus hodie dicitur, qui ex fœdere factò, vtitur diaboli opera ad rem quamcunq;. Eodem vsu sumitur vocabulum φαρμακεία φαρμακεία. Nec contentiosè agendum est de vocibus, quæ non demonstrationis vi, sed placito arbitrioq; hominum valent. Saga verò est mulier, quæ commercium habet cum dæmone.

XIV.

Esse autem Magos, præter autoritatem sacrarum literarum, omni
exce-

exceptione maiorem; Plinius, omnis antiquitatis promuscondus fidif-
simus, disertè ac pluribus locis affirmat. Quin & hodie vulgata est
de Magis oratio.

XV.

Sed difficillima est explicatio, an Magia sit talis: hoc est quæ de Ma-
gis perhibentur, an verè sint, qualia iactantur.

XVI.

Quæ autem de Magis memorantur, varia quidem sunt, possunt ta-
men his ferè capitibus distingui. Aut enim ipsis accidunt Magis: aut à
Magis deueniunt ad alia. Prius genus quandam passionem; posterius
actionem subindicat. Et quæ ipsis contingunt Magis, aut ad animum,
aut ad corpus illorum pertinent. Quæ ad animum, aut sensum inter-
num, aut externum attingunt.

XVII.

Cum ergò Diabolus in id vnum sit intentus, vt hominum genus
errore seductum, in æternum præcipitet exitium: nemini dubium esse
potest, quin animis Magorum variis technis insultet & illudat. Quod
facile effectum est ei, qui nec spacio locòve coercetur, nec dimensione vlla
excluditur, quo minus animum hominis penitus subeat. Maximè
autem illorum animos inuadendi ius & potestas ipsi permessa est, qui
præsidio diuino se subducentes, sua in castra transferunt, illisq; sacra-
mento se astrinxerunt. Horum animos ille per vim occupat & agit.
Cæterum cum mens ipsa immediatè decipi pati q; nequeat, prima
quaq; arte veterator phantasiam obsidet; quæ, vt mentem vanis conce-
ptibus instruat, aptissima, vt corpus spiritu percieat, potentissima est.
Ita verò eam obfirmat, vt ne quem facultati æstimatedi, rationiq; sa-
na, de iis qui ipse persuasit, iudicandi relinquat locum.

XVIII.

Hinc per quietem somnia mouet prodigiosa, quibus volare, cætus
Magorum frequentare, complices agnoscere, comestationes & tripu-
dia celebrare, aliaq; peragere videntur sibi homines dementati: quæ
& ipsa expergefæcti (vt est amentia) pro veris constantissimè asseuerant.
Quam vt rem perficiat, adiumenta quædam sumit è natura. Nam &
soporiferas inunctiones imperat, & cibos præbet flatulentos, ad susci-
tandum fouendumq; turbulenta somnia pollentes, apium, cepas, fabas,
Phaseolos & alia.

Quo

XIX.

Quo minus autem ista somniorum generatio mira alicui aut impossibilis iudicetur, quid per naturam fieri doceant Philosophi, considerandum est. Per somnum certum est quædam apparere, quæ euenerint, à nostris tamen sensibus & cogitatione remotissima, etiam quæ ad Borysthenem, aut ad columnas Herculis (ut loquitur Arist. lib. de Diuinatione per somnium) gesta sunt. Horum profectò principium in nobis minime est, quia nec è sensu nec è memoria extiterunt: est tamen aliquod per se principium, cum neque casu, neque raro, sed multis obtigisse historiae testes sint. Habent ergo ortum ab ipsis rebus externis, quarum indicia sunt: ita ut ab his motus quidam & sensus pertingat ad animas somniantes, ne quidem commotis instrumentis sensuum externorum. Quid enim per quietem potius quam per vigiliis apparerent, si per sensuum organa illaberentur? Porro autem tam velox sæpe est animi motus, ut multæ suboriantur imaginationes, quæ si non satis animaduertantur, ab iis quæ sensa sunt defecisse, pro veris putentur proferanturque, cum falsæ sint. Quod tum in somniis crebro, tum delirantibus & Melancholicis, qui celerem habent imaginationem, creberrimè usu venit. Quod si ergo per naturam fieri monstratur, ut res, quæ longissimè remotæ, nulloque sensu compertæ sunt, imaginationem citra sensum externum moueant, & somnium excitent: quid si imaginum formatrix causa ipsi animæ intestinè adsit? nonne simulacra, nonne somnia impresserit? Et si falsa somnia & animi concepta enarrantur ut vera, quoties phantasia æstimatoriam motu præcurrit: an non pro verissimis referentur ea quibus præter motus celeritatem, etiam violentia impressionis in animo accessit?

XX.

Sed pergo. Nunquam ego potui illorum capere rationem, qui animos Magorum extra corpora abripi, & ad Panegires suas ferri asseruerant: illamque emigrationem nuncupant *ἔκστασις*. Enimuerò cuius animus exspatiatus est, critne corpus illud viuum an mortuum? Si viuum dicatur: ergo animatum est, quod anima vacat. Si mortuum: quid impedit mortuos resurgere, quando & illorum anima egressa est? Nec est quod occurras: in corporibus *ἔκστασις* superesse facultatem recipiendi animam reducem, quæ nulla sit in cadaueribus. Quænam ea potentia est? Dicas calorem vitæ modiperatorem: nec sanè dicere aliam possis

possis. Est enim calor ultima dispositio corporis ad animam : i
 est vinculum animæ cum corpore . At non potest calor iste nec mo
 mentum perdurare, cum sit ἔσθλοσ nisi in momenta, veluti flammula
 regeneretur. Et quia δμοαδῆ calore genitum oportet, cum ipse sit non
 solum animæ vector sed & minister, omninoq; ita animæ addictus, ut
 nec hæc sine illo corpori inesse, nec ipse sine anima ullo perfungi mu
 nere possit : a quo generandus est, calorem illum ab anima adiutum
 instructumq; esse oportet. Quis autem talis erit in corpore, a quo ani
 ma abiit ? Addo & hoc : non posse calorem, quem dixi, foueri susten
 tariq; sine pulsu & respiratione. Quid verò, absente anima, ciebit ista ?
 Nec obieceris Apoplecticos & mulieres, quæ utero præfocantur, ali
 osq; qui sine respiratione vitam trahant. Quid enim illis unquam de
 celsisse vitæ potuit qui in vitam redeunt ? Quod si vita non defecit : er
 go nec ψέγυα vitæ : quin imò vita animalis est ipsa animæ ψέγυα, in
 pulsu & respiratione vicens. Ergo non potest anima integra secedere à
 corpore viuo incolumiq;. At si τὸ μὲν solum euagari dicas, relicta ani
 ma sentiente & vegetante, id quod volebas minimè explicatum red
 des, causam ἀντιδυσίαν in corpore, præsentem animam sentiente. Quin nec
 alterum quod intendebas, ratione constitues, notationem locorum,
 personarum, plurimarumq; singularium & materiatarum conditio
 num, quas referunt ex profectioe sua Magi : quas mens à materia se
 iuncta non intelligit. Deniq; si menti comitem itineris adiungas senti
 entem animam, hæc quomodo sine subiecto corpore, cuius est actus,
 subsistet ? quomodo sine organis appositis operabitur ? Præterea au
 tem dic, quæso, si anima sit vsquam à corpore profecta : si corpus in in
 tegro restet domi unumne an duo erunt ὑψοσάμενα ? Quidni duo sint,
 quando vtrumq; per se subsistet ? Quomodo autem essentialiter uniri
 & coalescere possunt, quæ per se subsistentia actuq; diuisa, nullam sui
 mutationem subeunt, Actus certè actui non unitur, nec subsistentiæ
 subsistentia.

XXI.

Pulcrè tamen contrà venis : Animam hominis immortalem esse, &
 propterea separabilem : itemq; animam à corpore liberè subsistentem
 operantemq; esse immortalem. Vera, inquam, hæc sunt ad animam,
 non ad animatum adducta. Subsistere potest anima hominis sine cor
 pore animato, non potest autem animatum corpus esse sine anima.

B

Vis

XXII.

Vis ergo dicam, quod sit *ἔκστασις*? Est Aristoteli lib. de Diuinatione per somnium, sensuum externorum ad interna conuersio talis, ut nec passio corporea motusque externus percipiatur, & virtus imaginatrix ab operis domesticis feriata, concipiat & tractet peregrina & sublimiora quam pro captu sensuum. Est verò Medicis vehemens animi perturbatio, qualis in Mania. Autor est Gale. 3 in 3. Epid. & 1 Protrhe. 6. Item Theophrastus lib. 9. de historia plant. cap. 13.

XXIII.

Negat porrò Bodinus, posse soporiferis medicamentis tam profundum induci stertorem, quem ignis cuti admotus non excuriat. Negat? Atqui idem mox affirmat eam narcoticorum vim, quæ somno deuinctos nec triduum dimittat. An ergò triduani hi, dum sensus sepulti sunt, euigilauerint? an dolores senserint?

XXIV.

Nec miraberis, optime, si *ἔκστατοι* quos vocas, indicta statutaque hora restituantur. Nihilo id certiori argumento est abitioni animæ, quam fingis: quam somno, pharmacorum natura prouocato, somniorumque ludibriis à Demone conformato productoque denique ab ipso fabulæ actore, cum libitum esset, abrupto & finito.

XXV.

Equidem demiror Seplasiarium Iureconsultum, de forma & usu unguenti soporiferi differentem. Pinguia, inquit, sunt calida. Ergo unguentum istud non infert soporem. At non accidentalis seu vinctuosa forma, sed substantialis, quæ in temperamento confidet, è basi confessionis nata: hæc inquam, somnum generat. Adduntur autem pinguis, vt inungui, inunctumque tenacius inhærere & agere possit. Nec verum est, vulgo quod putatur, quæ ad somnum stuporemque cogunt, frigida esse omnia. Indicant hoc opium, crocus, stirax, vinum, cicuta, coriander, quæ calida cum sint, vaporosa & indigesta plus minusve humiditate spiritus ligant. De usu verò unguenti quærit, cur dorso, brachiis, cruribus potius, quam fronti illinatur. Quid verò? si toti corpori, nonne etiam fronti? Et eò quidem corpori vniuerso, vt stuporem nervis inducat eum, qui nec verbera nec inuisiones moretur. Quanquam quid prohibet opinari, accuratam istam delibutionem (vt alia) fucò fieri? Nam & sine unguentis visi sunt Magi aliique scelerati, certorum fiducia verbo.

verborum, acerbissima tormenta indolenter sustinuisse: ἀνοδῶν quo-
dam animi, sed ἀφύσιν quo spiritus ligarentur, & ne ad partes ex-
cruciatas confluant, coercerentur, à diabolo obstupefacti.

XXVI.

Sic Magi somniant. Sed & vigilantes variis eluduntur phantasma-
tis, ut efficere & videre sibi videantur, quæ nulla sunt.

XXVII.

Non possunt autem Dæmones verum induere corpus, quo sensui
fiant evidentes: quia in sempiternis nihil accidit novi: nec potest
transformatio ista fieri sine alteratione, à qua formæ separatæ maximè
sunt immunes.

XXVIII.

Quicquid autem huius sit, quod apparet, visum decipi posse cer-
tum est. Neque enim solum species & figuræ rerum externarum oculis su-
scipiuntur: sed & à Phantasia similes sponte effinguntur, tanta quidem
vi & euidencia, ut & foras ad communem sensum, inde ad oculos re-
dudent. Sic pueri auditis μορμολυκείοις faciem occultant, quod species
horrenda, ab impotentiori Phantasia efficta, iam in oculis sit. Itaque
perstringi possunt oculi imagine, à sola Phantasia suppeditata. Est &
alia fraus Phantasiæ in oculos, ad quam tamen obiectum externum
conspirat. Nam si quid imaginatio singulare aut dirum conceperit;
si qua foris incidat species, quæ utcunq; aut etiam nihil respondeat
conceptui? hanc suo domesticoq; figmento conformem ipsa tum arri-
pit, tum iudicat. Adhæc quid mirum circa figuram, quæ est commu-
ne sensuum obiectum, oculos hallucinari? Quare substituto corpore
quocunq; (si præsertim Phantasiæ sit illusum) oculos de figura perversè
iudicare contigerit. Quod si qualitas seu lineamenta figuræ oculis
non rectè fuerint diiudicata: multo minus eadem dignoscentur tactu,
qui solum continuum & discretum in figuris notat.

XXIX.

Omninò autem maxima vis est phantasiæ ad errores: quod illorum
exempla satis declarant, qui affectu, aut morbo, præpediti sunt, aut
qui æstimativam parum integram constantemq; habent, à quibus falsis-
sima & ineptissima cogitantur & effutiuntur. Quod si hæc ab architecto
omnis erroris fuerit obsessa, quæ non absurda monstrosa q; commini-
scetur & profitebitur. Quid ergo mirandum, si magi suis viribus ef-

fecta prædicant, quæ aut nunquam euenerunt, aut longè aliis principiis prouenerunt?

XXX.

Iam verò corpore dicuntur Magi exportari per aërem ad loca remotissima; concumbere cum spiritibus impuris, unde Ephialtæ & Hyphialtæ incubi & succubi nominantur.

XXXI.

Quanquam autem antea demonstratum sit, somnium esse, quod de profectioe ad sua comitia narrant Magi; propterea quod dormire visi sint, quo se abfuisse tempore profitentur tamen corpora Magorum in sublime abripi, ἀνελπιστόν non est, sed violentum tantum. Tanta enim potest esse externi motoris vis, ut etiam contra, quam propensum sit mobile, loco impellat. Hinc grauissimæ moles impetu ventorum, aliquando per aërem feruntur. Cum autem motus violenti pendeant à potentia materiæ absoluta, quæ est ipsa materiæ essentia: quodcunq; corpus per vim abripitur, obseruabit conditiones materiæ coniunctas. Hæ autem sunt, quæ ad quantitatem, coæuam materiæ sociam pertinent. Hinc corpora ista, quantumuis concitatissimo, tamen in moram protracto motu, per spacia item æqualia, & sine penetratione dimensionum aliquò duci necesse est.

XXXII.

Quod de concubitu Dæmonum cum Magis fertur, plus quam uanum est. Quid enim commiscerentur spiritus, siue inter se, siue cum hominibus, qui nec moueri nec alterari possunt? Quæ autem esset libido generandi in illis, quorum genus nec numero singularium diminui, nec multiplicari potest? Quod si δ' ἰδιόθυμικόν istud cadit in spiritus, quomodo aberit τὸ δρεπτικόν? quomodo autem utrumq; erit sine organis accommodatis? Corporei ergo spiritus fuerint. Veruntamen gaudent impurissimi genii impuritate hominum, ad eamq; ui & fraude adigunt. Animo enim iam dementato lasciuam suggerunt speciem, tum affricu pruritu excitant, quibus agitari spiritus tanquam æstro exestuant. Cum ergo soli pruriant Magi, & sint animo malè sani, nihil illorum confessio aliud confirmat, quam se aliquid passos esse: at quomodo passi sint, ratio & fides nulla erit.

XXXIII.

Dehinc videnda sunt ea, quæ à Magis dicuntur exerceri in alia.
Horum

Horum quædam ne quidem fieri possunt: quædam fiunt quidem, sed alias ob causas: quædam ab ipsis Magis verè perficiuntur.

XXXIV.

Primi generis sunt: Detractio aut obscuratio syderum, suspensio terræ: Item transformatio vera, aut unius animalis in aliud diuersæ speciei, ut hominis in lupum, felem, asinum: aut animalis in inanimatum, ut hominis in lapidem: aut inanimati in animal, ut virgæ in serpentem. Hæc si à Deo discefferis, nullius causæ vi effici possunt. Et quoniam Bodinus de Metamorphosi in vices, modo hominis in felem aut lupum, modo lupi & felis in hominem grauitè contendit: illius prolematis momenta in singulis causarum generibus ponderabimus.

XXXV.

Materia vim primum expendemus, in qua omnis potentia passiva est. Duplex ea potentia est, una absoluta & indeterminata, altera verò definita & certæ formæ destinata. Illa quidem ab essentia, hæc ab existentia materiæ profluit. Hinc duplex statuitur materia, prima & proxima. E prima materia nihil generatur. Quod enim generatur, est hoc uel illud: prima autem materia neq; ad hoc neq; ad illud est aptata, sed omnium capax. Est verò necessaria obseruatio materiæ primæ, tum ut essentia ipsius materiæ constet, tum ut universalis ratio omnium in natura mutationum explicetur. Inquies: An non omnes formæ educuntur è materia prima, eidemq; in hærent? Rectè sanè. Actus enim, qui suam in se perfectionem obtinet, pati aut recipere nihil potest. Idcirco sola materia, quatenus materia recipit. Sed tamen ut certa forma recipiatur, adesse oportet materiæ certam conditionem & dispositionem: non secus ac lumen in aëre recipitur, sed non sine hac conditione, ut aër sit Διαφανής. Quare è materia prima nihil generari potest: educuntur tamen è gremio ipsius (hoc est ex ipsa materiæ essentia) omnes formæ, verum hac lege, ut apparatus certum habeat, quo iam euasit materia proxima. Quod si ergo è proxima materia res generantur, profectò ut temere alterum ex altero, & quoduis nascatur è quouis, fieri nequit. Nam quæ possis materiam dicere proximam aut propriam, si non ex ea certò aut definitè res oriatur? Quomodo autem verè aut certò affirmare possis, hanc rem genitum iri ex illa, nisi suam quæq; & propriam materiam habeat? Sed quid est quod materiam facit proximam? Omnis sanè determinatio est à forma. Neq; verò solum formæ accidentales

dentales, ut quantitas, ut qualitas, materiam ita præculturam reddunt, ut ad certam formam substantialem recipiendam sit facilis & accommodata; sed multo magis ipsa, quæ in materia iam subsistit, forma substantialis. Huius enim ope & accidentia, & materia ipsa consistunt, & determinantur. Sic non solum quantitas & qualitas, sed potissimum forma substantialis aquæ est causa, ut ex tali materia generari possit vapor. Et à forma substantiali præcipuè est ea facultas in semine, ut ex ipso non autem è lapide & ligno nascatur animal. Quare ex illa demum materia ortum ducere res quæcûq; potest, quæ per formam substantialem præparata sit ad certum affectum. Vide autem quid nostra velit ratio. Quod à forma est, specificum est, & tale quod est, aut perpetuum aut frequentissimum est in singularibus. Quare ortus mutui non potest esse nisi inter res certarum specierum. At uerò ex homine fieri lupum aut felem, specificum non est. Ergo ne quidem per materiam, cuius in omni generatione prima est habenda ratio, fieri mutatio ista potest.

XXXVI.

An ergò per formam? Multo minus. Nam actus quilibet definitus est, & definitum exposcit subiectum: ἄλλο μὴ εἶδ' ἄλλ' ὄλη. Quin imò suum quæcûq; forma definit subiectum. Hinc præter omnem rationem à Bodino dictum est: spiritum & rationem hominis integram, in corpore & figura bruti consistere posse:

XXXVII.

Sed in viribus efficientis omnem rem Bodinus collocat. Videamus quid sit efficere. Est, inquam, actum producere: id quod fiat oportet ab actu, & quidem eiusdem speciei seu uniuoco. Quomodo enim Musicus extruxerit domum aut sanauerit? Ita autem efficiens conuenit specie cum eo quod fit, ut aut nihil in se diuersum habeat ab eo, quod fit, ut cum ignis ignem, homo hominem generat. Aut etiam aliud quid contineat, quàm illud quod fit, cum eo ipso tamen includat alias totam rationem eius quod fit, alias partem eam ad quam tota ratio sequi possit. Sic homo statuam construit per artem, quæ est tota statuæ ratio. Sic motus excitat ignem per caliditatem, quæ aut tota ratio est, aut talis pars, ad quam ratio ignis sequi potest. Age uerò Dæmones ut mutationem hominis in lupum, aut lupi in hominem efficiant, actumne habent, qui aut utriq; aut alterutri quod mutatione nascitur, similis sit? Minimè

Minimè. Tantum enim abest, ut Dæmon & homo aut lupo simpliciter conueniant specie, ut æternum & mutabile plus quàm genere seiuncta sint. Nec possis ullo iure animalis rationem assignare spiritibus, quin mortalem iisdem naturam attribuas. Pars autem ea, ad quam sequitur tota ratio animalis, est corpus potentia vitam habens, seu organicum. Id verò formis abstractis è diametro opponitur. Quocirca si quam Dæmonibus uim efficiendi concedas sine actu, qui similis sit ei, quod sit ultra quàm possint, agere eos dixeris. Nec causaberis uim diuinam in permutandis rebus omnibus: nec etiam licentiam à Deo concessam diabolis. In Deo enim cum sit omnium rerum ratio eminentissimè, omnia potest, omnia, quæ uult, agit. Permissio autem Dæmoni facta, est causa priuatiua, quæ formaliter nihil ponit.

XXXIIX.

Inscitè admodum & profanè colligis, Bodine, Magos à Egyptios easdem res fecisse cum Moyse, id est, baculos in virgas vertisse, & ranas produxisse: & ut Moysen, ita & Magos nihil per illusionem fecisse. An enim par est ad agendum uirtus Dæmonum & Dei præpotentis? An finis utrobique fuit idem? & operibus Moysis ueris non fuit confirmandum mandatum diuinum ad regem, de dimittendo Israëlitarum populo? & verò præstigiis Magorum non fuit facilis elusu rex, ut, quod antè statuerat, populum vi retineret? At dicuntur in sacris utriusque (ais) easdem res fecisse. Atqui solum, quod in sensus incurrit, factum nec δ τ δ facti exponitur. Nimis autem crassè addis: si Magorum serpentes meri fuissent baculi, deuoratos Moysis serpens non fuisset digesturus. Nimis hoc dedisti crassum. Quæ enim miraculo sunt diuino, num ad naturæ modum sunt iudicanda?

XXXIX.

Nec etiam huc facit, quod de Nabuchadonésare & uxore Loti transformatis inferis. Nam ut de Babylonii regis exemplo nihil disputem, an non mera fuerit animi ægritudo: illud simpliciter assero, quæ diuina vi præter naturæ leges fiunt, à Magicis lusibus esse toto genere separanda.

XL.

Vnum restat explicandum. Ait Aristoteles 7. Metaphys. tex. 23. & 31. In iis quæ tum ab arte, tum à natura fiunt, quædam existere casu. Dixeris ergò, si non causis per se, tamen casu transformari animalia.

Verum non dicuntur Aristoteli illa casu orta, à quibus omnis definita causa abfuerit: sed quæ sine externa effectoris commotione, interno quodam principio sponte feruntur ad finem. Id declarat Aristoteles exemplo sanitatis, quæ non solum Medici opera fit, sed & spontaneo humorum motu. Declarat etiam exemplo illarum rerum, quæ in natura αὐτὸματὸν habent ortum è colluie. Inest horum materiae calor virtute cœli excitatus, quo illa non aliter ac semen, calore animalis perfusum, suo pte nutu ad formam proruit. At in corpore animalis nullum est eiusmodi principium, cuius continuo & ordinato motu, aut ad formam animalis diuersæ speciei, aut ad formam inanimati, ipsum perducatur. A quo enim agente externo principium istud primò defluerit? Profectò si quid huius esset, facilius foret è semine hominis conformatio, lupi aut felis, quam è corpore perfecto absoluto.

XLI.

Sed quid tandem de λυκανθρωπία, ac similibus μεταμορφώσεσι, tantum celebratis, decernis? Describit Arist. 7. Eth cap 1. & 6. διεϊότητα, ὑπερβαλλούσαν τὴν ἀνθρώπου κακίαν quæ appetitum hominis in beluinum conuertit, exclusa aut peruersa ratione. Huius triplicem causam notat. Alia enim est διὰ μοχθηρὰ φύσιν, quando natura humana in beluinam degenerat. Ea est quarundam gentium feritas, quæ nudo incedunt corpore, palant in syluis, vescuntur carnibus crudis, etiam humanis, exhibent epulis suos liberos. Alia est feritas genita morbo corporis: ut in grauidis, vitio humorum sæpè excitatur desiderium abominandorum ciborum, calcis, picis, terræ: & in Melancholicis ac Phreneticis è temperiei corruptione motus oriuntur ferini, & ab homine sano alieni. Alia verò est feritas, praua consuetudine contracta. Sic Cleomenes Spartanorum rex, è longa cum Scythis helluatione eò feritatis peruenit, ut suos sibi artus detruncaret ferro. Quid prohibet, quartam his addi causam? sæuitiam diaboli, qui impios quidem omnes ad dissolutam vitam deducit, sed quorum animos per vim tenet, eos ad facinora, non solum humano, sed & beluino appetitu tetriora impellit. Talem immutationem hominum nos in Sarmatiæ prouinciis (de quibus magna λυκανθρωπιῶν fama est) obseruauimus, non figuram aut formam, sed appetitum humanum exuentem: Reliqua autem quæ de Magicis rerum conuersionibus circumferuntur, aut nunquam visa esse; aut si qua visa sint, non rem videndam, sed oculum videntis, fascino fuisse oblatum

oblatus : aut si inuiolatus perstiterit oculus, rem videndam subdole
fuisse subductam, aliamque illius in locum substitutam, plane asseuera-
mus.

XLII.

Alterius porro generis res, quoniam verè fiunt, causam per se &
principem habent, Naturam aut voluntatem hominis.

XLIII.

A natura sunt tempestates, morbi & sanationes morhorum, gene-
randi facultas, ferarum & noxiarum bestiarum abactiones aut placa-
tiones; voluntate hominum conciliantur amicitia & dissidium.

XLIV.

Quæ autem à Magis eas ad res adornantur, etsi nullo ordine nul-
laque vi ad effectum concurrunt: tamen vano signo & falsa imagine,
quod factum futurumve est, quandoque adumbrant. Talia sunt cha-
racteres, imagines cereæ, aut quacunque è re confectæ: carmina: ora-
tiones: laudationes: imprecationes: intuitus infensus: corporis gesti-
culationes: ligaturæ: herbæ per certa loca dispositæ: liquorum & pul-
uerum innoxiorum, siue in aerem siue in terram dispersio: lapides re-
tro iacti: herbæ aut aliæ res decoctæ: defossa in terram ossa, pili, alia.

XLV.

His nullo modo præstari ea, quæ sibi persuadent Magi, rationes de-
monstrant sequentes. 1. Principia definita, quibus res in natura secun-
dum essentiam suam mutantur, sunt anima nutriens & elementa: cœ-
lum autem vniuersalis causa est. Et anima quidem mutat res & gene-
rat per calorem animatis insitum: elementa autem per qualitates pri-
mas, quibus summis prædita sunt. Temperamenta verò, quæ refra-
ctis qualitatibus elementorum nata sunt, alterandi facultatem tantum
obtinent. Quod si ergo solis his principiis mutationes naturales per-
ficiuntur: characteribus, figuris, orationibus, & carminibus, corporis
variis gestibus, nulla agendi efficacia tribuenda est. 2. Non agunt pro-
miscuè res quælibet inter se nec patiuntur: sed illa demum, quæ gene-
re seu materia conueniunt, specie dissident. Vnde apparet, quæ corpus
temperie mutât, animi affectum primò inducere nō posse: nec animi affe-
ctum vnius, corporis noxam creari alteri. 3. Nulla fieri potest actio sine cō-
tactu, quo ipsa iritatur actio. Et quoniã agunt quædam per mediū, quæ-
dam sine medio: etiã contactus rerum aut mediatè aut immediatè fit.
Ergo quæ in terram aut sub limine defodiuntur, quæque hic illic dispo-
nuntur, nisi manifestam aut venenatam qualitatem emiserint, præter

C

gressis

gressis efficere nequeunt. Multò autem minùs quæ ad multa miliaria à Magis parantur, absentibus possunt esse noxæ. 4. In agentibus & patientibus, nisi sit proportio virium, effectus non sequitur nouus, sed quod imbecillius est, destruitur & conuertitur in naturam validioris. Quare aqua quæ profunditur à Magis, sufficiens non est, vt resoluta in vapores generet pluuiam. Nec pulueres & liquores noxii, quacunque sparsi, cuius obuiò inficiendo sunt. 5. Cum nihil vnquam factum sit, quod fieri non potuerit: cumq; potentia passiuà vnus materiæ & subiecti patientis propria sit: certè vt effectus erumpat, ad quem patiens aut seipso expeditum non fuerit, aut ab agente expediri promptè non potuerit, impossibile est. Imò ad exortum cuiuslibet formæ, potiorrem partem confert materia: cuius è sinu illa conuenientissimè enascitur. Quod quidem de forma, quæ καὶ ἐξὶν inhæret, potissimum intelligatur: ad χείρην enim eam, quæ est ὡς τὸ πῦρ, qualiscunq; facultas subiecti, etiam indefinita, aliquando satis est. Quod si ita se habet, nullum in corpore morbum, nullamq; mutationem, sola externi motoris impressione, & sine omni corporis ipsius propensione insitaq; labe generari existimandum est. 6. Voluntas humana agit excitata cognitione & liberè agit.

XLVI,

Quod si excipias, actionem, qua de negotium est, Magicam esse, & propterea minimè astringendam legibus naturæ: nihil est. In quaestionem enim venit, an modo & necessitati naturæ eximèda sit. Et cum effectus ipse sit res naturalis: cumq; etiam id, quod à Mago subordinatur agens, aut sit corpus naturale, aut res secundum naturam: quidni actio ipsa ad canones & statuta naturæ reuocanda & æstimanda sit?

XLVII.

Sin vrgeas potestatem Dæmonum perficiendi cœpta Magorum, longè etiam secus, quàm naturæ cursus ferat: tantundem est. Equidem diaboli vim maximam non nego: facultatem euertendi necessitudinem causarum & effectorum naturalium abnego. Quis enim ordinem naturæ mutauerit, qui non idem conseruauerit? Non potest igitur sine certis & legitimis causis vllus in natura effectus, ne quidem Dæmonum conatu prouocari. Sed vt est astutia simul & violentia, plurimis nouerunt modis agentia adiungere patientibus: tùm vires agentium ita aggrauare & exacuere, vt solito celerior & grauior prodeat effectus. Idem, quoad Deus indulserit, abutuntur natura in perniciem hominis
alia-

aliarumque rerum. Quocirca Dæmones, ut sine mediis naturalibus rem in natura quamcumque conficiant, irritum est: ut immediatè alterent & passionem inferant, ab ipsorum etiam substantia alienissimum.

XLVIII

Sed in rem præsentem veniamus, & quibus singula, quæ diximus, causis per se existant: quæque Dæmonum in illis subsidiaria opera, Magorumque histrionica sit, excutiamus.

XLIX.

Tempestates, pluias, grandines, fulgura, tonitrua, certum est virtute cœli & elementorum excitari. Est tamen quod Dæmones nunquam (Dei permisso) materiæ motum promoueat, ac dirigant, disgregatas exhalationes cogant & ita componant, ut sauisima ingravescat tempestas: quam ipsam etiam detorquent in exitium hominum & iumentorum, deturbationem ædificiorum, calamitatem agrorum. Est etiam quod nulla suppetente vaporum copia, aëris confractu fragorem, compulsuque nimbos concitent. An enim mobilissimum aërem turbare, & per vim agitare integrum non esset his, quibus grauisima corpora in altum subducere, & per aërem impetu auferre non est operosum? Hinc non videtur præter omnem fidem esse, quod de Lappis & Finnis memoratur, qui ventos secundos precio vendant nautis. Quorum in obsequio cum sint Dæmones (maxima enim est in septentrionalibus barbaries & idolomania) si res ad superstitionem confirmandam faciat, ipsi aërem haud difficulter à puppi impulerint. Atque adeò cum prævident & signis prænotant Dæmones, quid possit naturâ, aut suis ipsorum viribus in aere geri: interpellant Magos, ut hæc illàuc parent. Vbi succedit euentus, de suo artificio hi gloriantur.

L.

Morborum autem origo omnis è natura est. Quod verò Hippocrates in morbis diuinum celebravit, proceres nostri magna ex parte in aere ambiente cœlique motu reponunt. Mirum nî de causa interna, quæ in morbis sæpenumero incognita est, accipi possit: ut in Epilepsia, Mania, nervorum affectibus, febribus diuersorum generum, in morbis Epidemiis & hæreditariis obseruare licet.

LI.

Nec possunt Dæmones vllum infligere morbum, ad quem nec corpus animalis pronum paratumque fuerit, nec causarum externarum

(quas medici rebus non naturalibus inscribunt) insultus accesserit. Id verò possunt vt τὰ προγόμενα τοῖς προκαταρκτοῖς singulari sæpè modo euocent & exacerbent. Hinc alimentis & pabulis admiscet φθοροποιά. Hinc occasionem præbent eundi per loca, putridis & virulentis halitibus scatentia. Hinc venena ipsi prostituunt, quâ hominibus pecudibusvè via est, quibusq; in locis commorandum est. Quibus rebus in corpora intromissis, aliàs humorum putrefactio, certarumq; partium corruptela sequitur: aliàs spiritus vitales inflammantur, & aut σβέσις repentina, aut μαλασμός lentus inducitur: aliàs maligna & mordax qualitas impingitur nervosis partibus, vnde intolerabiles cruciatus. Sic pulvis ille, quem Bodinus à saga sparsum scribit, potuit primum quemq; transcurrentem inficere.

L II.

Quæritur, quid impediatur, quo minus multi aut omnes veneficiis oblati capiantur? Certè aliquando totus ferè grex læditur: aliquando pauci: aliquando ne quidem is, cui intentatum erat malum. Nec excludimus δίκονομίαν Dei: sed & propinquorum causam quærimus. Vna est diuersa constitutio corporum ἐν παθῶν ἢ δυνάμεσιν. Altera est diuersus modus, quo maleficium ad hunc illumve pertingit. Aliquando enim vis venenatæ auræ si non prorsus, certè plurimum dissipata fuerit, vnde transeunti securitas. Aliquando Dæmon in quem potest, omnem vim veneni ingerit: ita fit, quodcunq; in corpore erat iniuriis expositum, illud vt afficiatur.

L III.

Quæris porrò: Quod à Dæmone traditur Mago venenum in manus, vt alicubi deponat, cur non ipsum qui primò fert, Magum potius corripiat, quàm alium qui postea incidit? An causam videor iam dixisse? an illud præterea est, quod monet Dæmon, vt caueat? an ἀκρίφασμακον addit? an arcet ab hoc, impellit in illum? Quid hæres? Mirus est ludio: quæ potest, innumeris ostentat modis.

L IV.

Vt autem sectatoribus suis, quos scit nocendi cupidos, sed impotētes esse, obsequatur, aliquando his venena exhibenda tradit: vt plurimum solum persuadet, si quem ipse morbum siue sponte, siue suo etiam subsidio futurum, vel etiamnum factum animaduertit, vt certa quædam apparent, quibus illi, quicquid euenerit, acceptum prorsus ferunt.

Vetu-

L V.

Vetula solo intuitu putantur nocere. At quid est, quod ex oculo erumpit, ut maleficium pariat? an spiritus? Mirum si ab hoc abesse possit species obiecti visibilis, cuius gratia ad oculum mittitur. Aut igitur hanc secum ducit foras. Nonne sic turbatur visio? ac imago oculo concepta exolescit? Nec qui egressus est, ad oculum reuerti possit spiritus quem oculo, aut vultui laedendo impressum oportet. Quid? si hic recipitur in oculo violando, etiam alterum in oculo violante recipi par est, ut visio utrobique fiat. Quomodo autem oculus contrariis motibus, dum emittit, simul intromittit? Quomodo visio aut alieno spiritu perficitur in oculo proprio, aut proprio spiritu in oculo alieno? Aut ergo foris demum suscipit speciem. Ista quomodo perueniet ad oculum? Vbi ubi speciem receptam velis, vetulam istam praesente obiecto videndo, oculo sano, intentis spiritibus nihil videntem feceris, imò videntem excæcaueris. An verò halitus est pestilens, qui è vetula effluit? Is non oculi, sed oris, sed totius corporis defluuium est, malignæ & putridæ qualitatis particeps. Non igitur intuitus sed contagium laedit.

LVI.

Persuasio est, quæ persuaso forsitan attulerit incommodum. Nam qui vetulam extimescit, dum malè compositum vultum intuetur à quo sibi metuit malo, id sua sibi cogitatione conflauerit: si praesertim seminarium illius aluerit. Nec enim leues sunt motus spirituum & humorum, qui intensa imaginatione excitantur. Qui cibum sibi fastidiosum videat ab altero comestum, etsi non oderetur, sola imaginatione adigitur ad vomendum. Et saepe quæ aspectu vel auditu molesta sunt, animi usque defectum inducunt. Pueri quoque baculo percussi, & sauo vultu territi à vetula, in morbum incidunt, qui vulgo effascinati creduntur. Quare non spiritus exitiosus ex oculis vetulae effusus, sed pusillanimitas & pavor aspicientis, si quid aliud, morbum inferre potest. Quod verò lippus oculus intuentem lippire facit, causa est mobilitas oculi: qui ut species rerum externas suscipit, susceptisque conformis fit (est enim actus sensationis ipsum sensibile obiectum in esse immateriato:) ita si à perturbato oculo moueatur, ipse quoque perturbatur, humoribus alicunde auxilio spirituum accersitis.

LVII.

Nec aliam ob causam probatur, quod ex Isigono Plinius lib. 7. hist.

natural. cap. 2. annotauit de Triballis & Illyriis quibusdam, qui visu ef-
fascinent interimantq̄, quos diutius intueantur, iratis præsertim oculis.
Quòd si à natura tributum illis est, in temperamento materiali (quod
vocant) quod peculiari fluxu materiæ nascitur, situm sit oportet. Sed
quæ in materia & temperie insunt, natura non omninò celat, sed ex-
pressis signis tam in vultu, quàm in reliquo corpore delineat & præ se
fert. Id enim nisi esset, nulla ratione & certitudine niteretur Physiono-
mia, quæ è lineamentis & figura externa, coniecturam facit de tempera-
mento & ingenito hominis more: quam profectò scientiam nemo pru-
dens despectui habuit. Cæterum quod fronti cuiuslibet & vultui im-
pressum est, simul atq̄ diligentiori inspectione fuerit obseruatum, sit
nescio quo modo, vt singulares motus in animis nostris excitet, quibus
aliàs ad amorem, aliàs ad metum, aliàs ad commiserationem, aliàs ad
aliam cupiditatem rapimur. Quid enim est, quod vel primo aspectu
nos admonet, vt alium fauore, alium odio dignum iudicemus, etsi mo-
res non sint explorati, nisi illud ipsum quod in temperamenti naturæq̄
recessu penitiori abditum, ipsa in facie graphicè emicat? At quæ rara,
quæ eximia sunt in materia, quomodo natura dissimulauerit? & pro-
palàm visenda non proposuerit? Quomodo autem istorum contempla-
tio magnos motus animo intuentis non incusserit? Itaq̄ quos Plinius
refert, illorum in vultu dirum quid natura efformarit (quod & Plinius
binis oculorum pupillis insinuat) cuius intuitu, metus & consternatio,
tantaq̄ spirituum ad cor compressio facta sit, vt, perseuerante inspe-
ctione, cor angustia opprimeretur, & prohibita euentatione prorsus suf-
focaretur. Hinc iratis oculis nocuisse, quia maior tum esset truculen-
tia: hinc puberes interemisse, qui distinctius quàm pueri, quæ in vultu
essent, colligerent, à Plinio perhibentur.

LVIII.

Memoriæ etiam proditum est de familiis quibusdam in Africa,
quæ si rem pulcerrimam impensè laudarent, perniciem moliantur. An
omen dictis illorum adfuerit? & non eò, quòd laudaretur, res interie-
rit, sed quia interitura esset, ideò laudaretur? Nec enim diffitendum
est, esse qui supra, quàm humana percipit acies, futura præuideat: pro-
pterea quòd illorum animus, initia rerum, quæ euenturæ sunt persen-
tiscat. Nec ita multæ sunt subersiones regnorum, urbium, familiarum
præcipuarum, quæ prædictiones suas non habuerint. Itaq̄ isti rerum
flore-

florētissimarum quæ non modo hominum, sed ipsius naturæ inuidiæ sunt expositæ, interitum iam instantem præfagierunt. Sed cur res illas prædicarunt? An more hominum fecerunt, qui ea, quæ obierunt, commendant? itidem ipsi quæ obitura essent. An quod expressè laudarunt tacitè deuouerunt?

LIX.

Incredibilia ferè sunt, quæ de cultris, clauis, tigillis, è viuis hominum corporibus, demortuicq; ventriculo exectis commemorantur, quæ Magicis sortibus immissa existimantur. Censent quidam, illa dum scærentur, supposita esse à Dæmone, astu obtutum oculorum anteuertente: idq; ob profanam de maleficio persuasionem ab ægro, illisq; qui ægro adfuerunt, conceptam. Nisi forsan credas, in defuncti quidem stomachum, per vulnus patens (is autem cultro sibi fertur abscidisse guttur) aut etiam per fauces fuisse ingestos cultros, ligna, alia &c. In uiuentibus autem post longam humorum aut flatuum certa in parte appulsionem, qua non solum intemperies orta est, sed & partes dissolutæ sunt, non sine acerbissimo dolore: aperto tandem vlcere, eiecicq; pure, quâ datus est meatus, arte Dæmonem immisisse cultrum aut clauum. Ego quod affirmem non habeo. Vtuncq; res sit gesta, fraus certè adfuit, qua diabolus voluit opinionem hominum de se singularem confirmare

LX.

Necq; verò minus sanationes morborum, si quæ Dæmonum opera fiunt, mediis & auxiliis naturalibus instituuntur. Nam & causam arcent noxiam quæ forinsecus siue vltro, siue ipsorum compulso irruit: & salutaria vndecunq; βοηθήματα, quibus blandè demulceatur & alteretur malum, corpori subministrant. Quæ cum ipsi subito & affatim parent: sanationes celeriter ac præmaturè absoluuntur.

LXI

Non est prætereundū Theophrasti Paracelsi institutū, sanandi vulnera obligatis tantūmodo armis. Quod ita fit. Paratur linimentū ex iis, quæ dira etiā & superstitiosa sunt, ex sanguine & adipe humano, ex situ qui cranio humano aere & tempestate innascitur, ex macerata item carne humana, aut sanie demortui corporis conditiq;, quam Mumiam vocant. Adduntur nonnulla, inflammationi prohibendæ, parti corroborandæ, sedandis doloribus, conglutinandæq; carni non inepta, vt oleum rosaceum, mel, oleum lini, bolus armenus &c. Tum imperatur vt aut.

vt aut arma quæ læserunt , si præsto sint , aut tigillum ferramentumve quodcunq; sed tinctum illud prius cruore vulneris , indeq; resiccatum , linimento dicto perungatur , & linteis circumligetur , omniq; studio caueatur , ne quis inhærescat squallor. Quid tum postea ? Mandatur vt vulnus non minus quàm ferrum , bis in singulis diebus linteo mundo , & lotio vulnerati hominis imbuto , obligetur. Sic isti.

L XII.

Ecquid huic rei adfit virium expendamus. Mea sic est ratio. Qui ferrum obligat , vt vulnus sanetur , tantundem agit , ac si glaciem , aut quodcunq; corpus frigidum , quod admotam manum frigefecit , integumentis operiat , vt frigefacta manus incalescat. Aut etiam idem videtur esse , ac si veste induas eum , qui alteri detraxit , vt calefiat denudatus. Nihilò ἐπιλογιστόν est , quod cum armis obligatis fit. Cur autem pari ratione non oblititur lapis aliudq; telum , quod illisu contuderit , tumoremq; & liuorem sine vulnere incusserit , vt medela sit ? At experientia comprobatur eventum. Vnde igitur ille ? Dispiciamus. Aut enim est à χέσθ & similitudinem obligati ferri ad vulnus obligandum. Atqui in relationibus nulla inest agendi efficacia. Aut vis quædam dimanat à linimento ad vulnus. At non tangunt mutuum. Et si quid linimentum potest , non ferro , sed vulnere inunctum præstabat , omninoq; ferri inunctio superuacanea erat. Si dicas vim vnguenti occultè illabi in vulnus : Mirum verò si è quolibet interuallo pertingat , & non ab interuenientibus corporibus inhibeatur. Imò verò cum actio medicamenti sit materialis (id enim Theophrastus ipsa inunctione probat) non potest sine contactu corporeo vim edere. Aut sanatio est ab actione linimenti in ferrum. Hoc verò sanari nec potest nec debet. Aut est ab actione vnguenti in sanguinem ferro illitum. At perinde est. Nam nec hic sanari debet. Aut est à virtute obliterati ferri in vulnus. Verum , vt prius , quod nocebat ferrum , corpori admouebatur : ita etiam hoc , quod sanare debet , applicandum fuerit. Aut deniq; summa rerum redit ad ea , quæ vulnere adhibentur. Non nego , si sapius ac studiosè obligetur vulnus linteis mundis , & extergatur recenti lotio , prohiberi inflammationem , ac puris generationem , ipsumq; vulnus præparari ad consolidationem spontaneam. Verum si hæc sufficiunt , ludicra & otiosa sunt , quæ fiunt præterea. Quod si ista non sufficiunt , restat ad superstitionem & impiam opinionem , tum eius qui adhibet , tum eius cui adhibetur , omne

omne negotium reiiciamus. Et testatur quodam scripto Thomas Erastus, se in multis chirurgis periculum fecisse, qui sine superstitione fecerint, sed nihil profecerint. LXIII.

Iam quid est, quod quorundam corporibus, aut quibusdam corporum partibus indita dicitur esse facultas sanandi certos morbos? Vt de Pyrrho rege Plinius prodidit, tactu pollicis in dextro pede, lienosis mederi solitum. Non cadit autem ea virtus in corpus cuiusquam, quæ contactu breui & momentaneo expellat morbos. Tamen si enim insolitus quidam status oriatur in temperamento, cui facultas eiusmodi deberi iudicetur: tamen nisi longa & assidua illius perduret actio, quæ causam morbi remoueat, & lentam alterationem moueat item & promoueat, salus nulla erit. Sed cum magna soleat vulgi de quibusdam esse opinio, fit, quod alias dixi, vt animi affectus in ægroto, corporis mutationem inferat. Atq; in iis, quæ per naturam moueri procliuia sunt, si quod vndecunq; initium motus factum sit, non solum continuus fit progressus ad finem, sed etiam concitator decursus, quàm pro actu impellentis. Nam quod scindi facile est, vbi paululum aliqua secueris, plus scinditur quàm scindens scindat. Quamobrem corpora sanabilia, & in declinatione morbi constituta, quacunq; ex re initium & occasionem sanationis adeptæ fuerint, promptè & expeditè ad sanationem ipsa ruunt. Quod vel aspectus eius de quo fiducia erat, vel exercitium corporis, vel aer, vel victus irritauerit. Hoc illis scilicet accidit, qui dum laborant, itineri ad reliquias sanctorum se deuouent, aut loca vel fontes religione sacros adeunt: quibus eo certior obtingit salus, quod diabolus ad stabiliendam idolatriam nocentia ipse auertat, iuuantia aduertat. Huiusmodi ergò sanationes, quæ interno naturæ motu potissimum fiunt, dicari consueuerunt ei, quod notum, quod celebratū est, vt homini, vt idolo, vt loco. LXIIII.

Illud tandem monuerim, non temerè esse, quod quidam dicuntur sanari recitatione certorum verborum: vt in hæmorrhagiis fit. Vt n. a. nodyna mentis, quæ dicuntur, dum animum prostratū recreant, & spiritus à parte dolente auocatos, aliò traducunt, doloris sensum obliterant: sic in fluxu sanguinis, recitatis certis verbis, si firma accedat persuasio, spiritus ad contrarium motum abripiuntur, & sanguinis eruptio sistitur. Non est autem vis ea verbis conceptis ascribenda, sed persuasioni è verbis conceptæ. LXV.

Ligaturas constrictas, herbas sub lecto repositas ad venerem face-

D

re

re frigidos, frigidorum certè oratio est. Multa autem cum possint esse impedimenta coitus, tam è causis rerum non naturalium externis, quàm è causis internis: tum non rarò contingit, eam esse violentiam amoris, vt spiritibus omnibus ad præcordia concentratis, partibus genitalibus, quas spiritu turgere oportet, nulla suppetat copia.

LXVI.

Feræ naturâ parent homini, eumq; plus timent quàm alia: idq; propter ordinem in mundo. Mansuescunt autem escis: domanturq; arte, metu & verberibus, tum etiam detractis armis, in quib. præsidium ponunt. Fugantur terrore, aut odore ingrato, quem sagacissimè percipiunt. Nihil huc obmurmuratæ orationes, nihil figuræ scriptæ.

LXVII.

Quæ adhuc exposita sunt, ortum habent è natura. Amicitia autem & odium voluntate hominum conciliantur: quanquam ad hæc suam quoq; partem natura contribuat. Cum n. natura ducamur ad profequendum id, quod bonum aut vtile, nobisq; cognatum est: fugiendumq; ex aduerso illa, quæ mala, nobis dissimilia, infauitq; esse possunt: ratio tamen nostra, quæ sint eiusmodi, agnoscit & iudicat, modosq; quibus aut rei iudicatæ se applicet, aut ab eadem se abstrahat, inuenit & parat: tum voluntatem consilii sui administram & executricem suscitatur & adornat. Nec sine his initiis & alimentis beneuolentia aut maleuolentia vlla succrescit. Quorsum igitur carmina? vincula? alia?

LXVIII.

Ab amicitia aliquantum seiunctus est amor. Vt n. illa mutuo duorum affectu constat: ita hic vnus tantum est. Et amicitia, quæ nunquam est sine beneuolentia, hoc est sine bona voluntate, rationi consociatur: amor ad sensum potius attinet. Nascitur ergo amor ex voluptate ea, quæ noticiam rei sequitur: illaq; res amatur, quæ sensu cognita & approbatâ expetitur. Hinc facile est iudicare, quid tribuendum sit Philtris. Hæc temperiem modò corporis, sed nec subitò, nec penitus mutare, & consensione quadam animum afficere ac perturbare, non autem rei ignotæ noticiam, aut certæ definitæq; desiderium suggerere & inculcare possunt: quamuis ægro in animo rei prius notæ & affectatæ phantasma augere, & appetitum inordinatè incendere possint.

LXIX.

Hæc igitur, quæ commemorari, falsò ascribuntur Magis, illorumq; ritibus & deliramentis. Neq; enim quia talia à Magis administrantur,
res

res ipsæ succedunt: sed quia verè iam euenerunt, aut euenturæ sunt, Dæ-
monum hortatu talia ab illis peraguntur.

LXX.

Nec fidem facit Magorum asseueratio pertinax: est enim corrupti
animi & iudicii. Nec etiam fidem addit vulgi opinio. Nam si quid in-
solitum aut notabile incidat, fit plerumq̃, vt illius causa à plurimis af-
feratur, non ea quæ ad effectum ipsum quadret, sed quæ suæ cuiusq̃ co-
gitationi alludat.

LXXI.

Supersunt illa, quæ à Magis verè fiunt, vt veneficia oblata, homici-
dia manu perpetrata. Verùm hæc non sunt Magorum propria, sed cum
aliis communia.

LXXII.

Ex omnibus autem iis, quæ huc vsq̃ exposita sunt, colligamus cau-
sas, ipsamq̃ τὸ δὲ τὶ affectuū magicorum: quod vno eodēq̃ *συλλογισμῶ*
fieri nequit. Quorum n. *ῥέγυθα* ad Magum attinet ipsum, princeps il-
lorum causa effectrix est Diabolus, totius fabulæ & lusus præstigio-
si, quem prædicant Magi inceptor, actor, perfector. Causa autem sine
qua non, est permissio & indulgentia Dei, qui desertores sacratissimi
fœderis sui, iustissimo iudicio vicissim deserit, ac diabolo ludifican-
dos & pessundandos relinquit. Instrumentum istarum actionum est
Magus, qui nō aliter ac seruus ad œconomica, sic ipse ludibriorum dia-
bolicorum vsui se offert ac destinat. Hunc verò ad tale ministeriū varia
adduxerint. Alias quidem cyclopica *ἀδελφία* & *δεδιδάμοια*: vnde
Magia apud barbaros & septentrionales maximo in vsu est. Alias vnā
curiositas, aut ambitio, aut auaritia: quorum nomine Magia etiā illu-
stris quibusdam viris exprobratur. Alias odium hominum & cupiditas
dandi aliis damnum, vt in vetulis aliisq̃, qui in fermento, quod aiunt,
semper iacent. Alias animus desperabundus, & diffidentia de cura & su-
stentatione diuina, quibuscum concurrat ferè *ἐπιθυμία* & simplicitas dece-
ptu facilis: hinc melancholici, qui tristes sunt, & mulierculæ quæ impru-
dentes & credulæ sunt, ista in scena frequentissimè introducuntur. Si
qui ergo ita fuerint affecti animo, vt dixi, nimirum illis in tempore se
adiungit Diabolus: & quam quisq̃ curam aut cupiditatem animo ver-
sat, inflammat qui est furor impietatis, hunc ostentis portentisq̃ adau-
get: quam quis à Deo defectionem parat, blanda vanitate & magnificis
promissis suadet, persuadet: donec ad se pellectos, ad libitum tractet &
exagitet. Hoc regnum est diaboli: his armis & dolis capiuntur, captiq̃
in seruitutem turpem & deploratam sua culpa coniciuntur homines
miseri

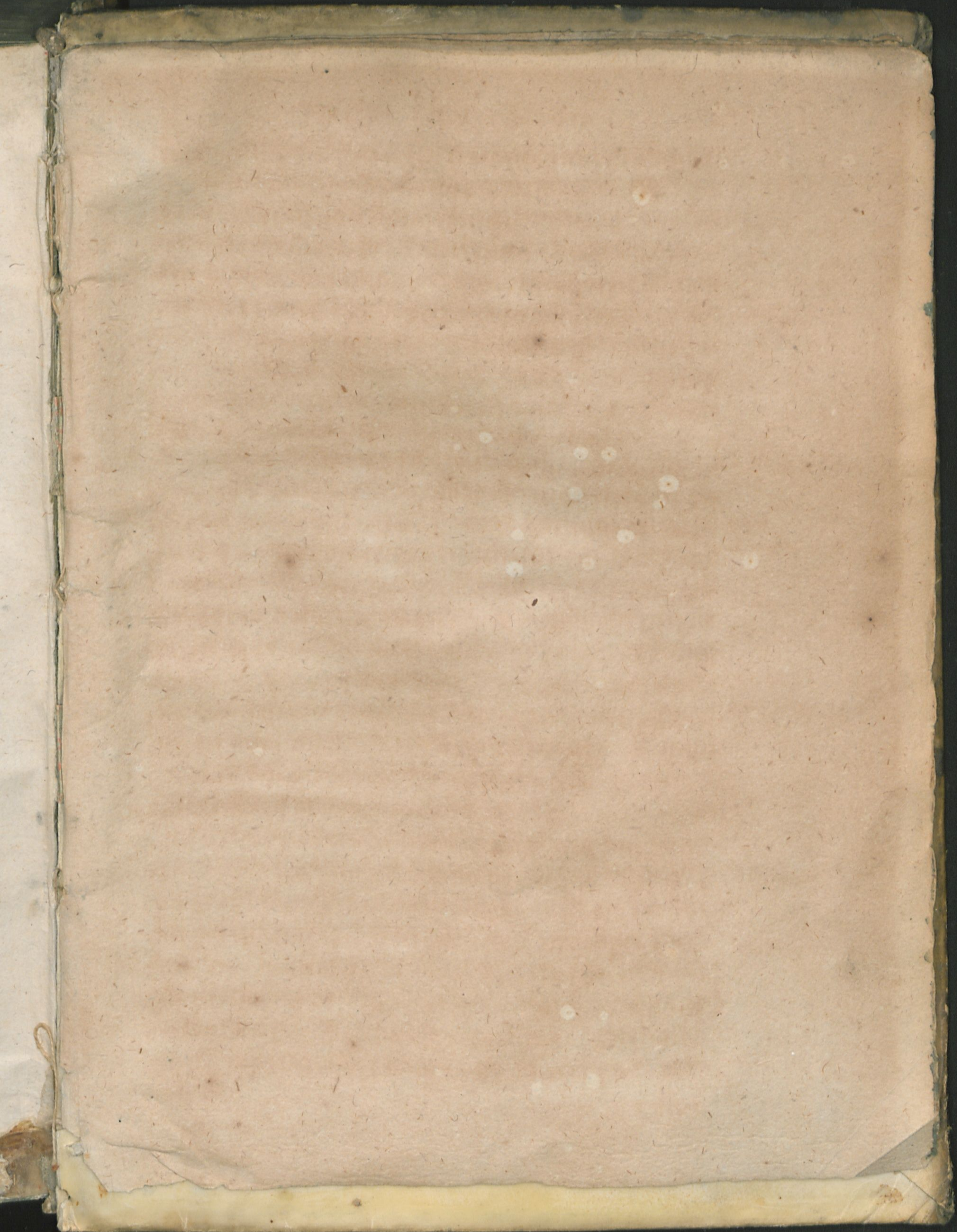
miseri. Cæterum eundem Magū nihil prohibet materiam seu subiectum istarum actionum dicas. Nam cum Dæmon eo utatur suarum machinationum organo: actio tamen ipso in Mago inhæret & subsistit.

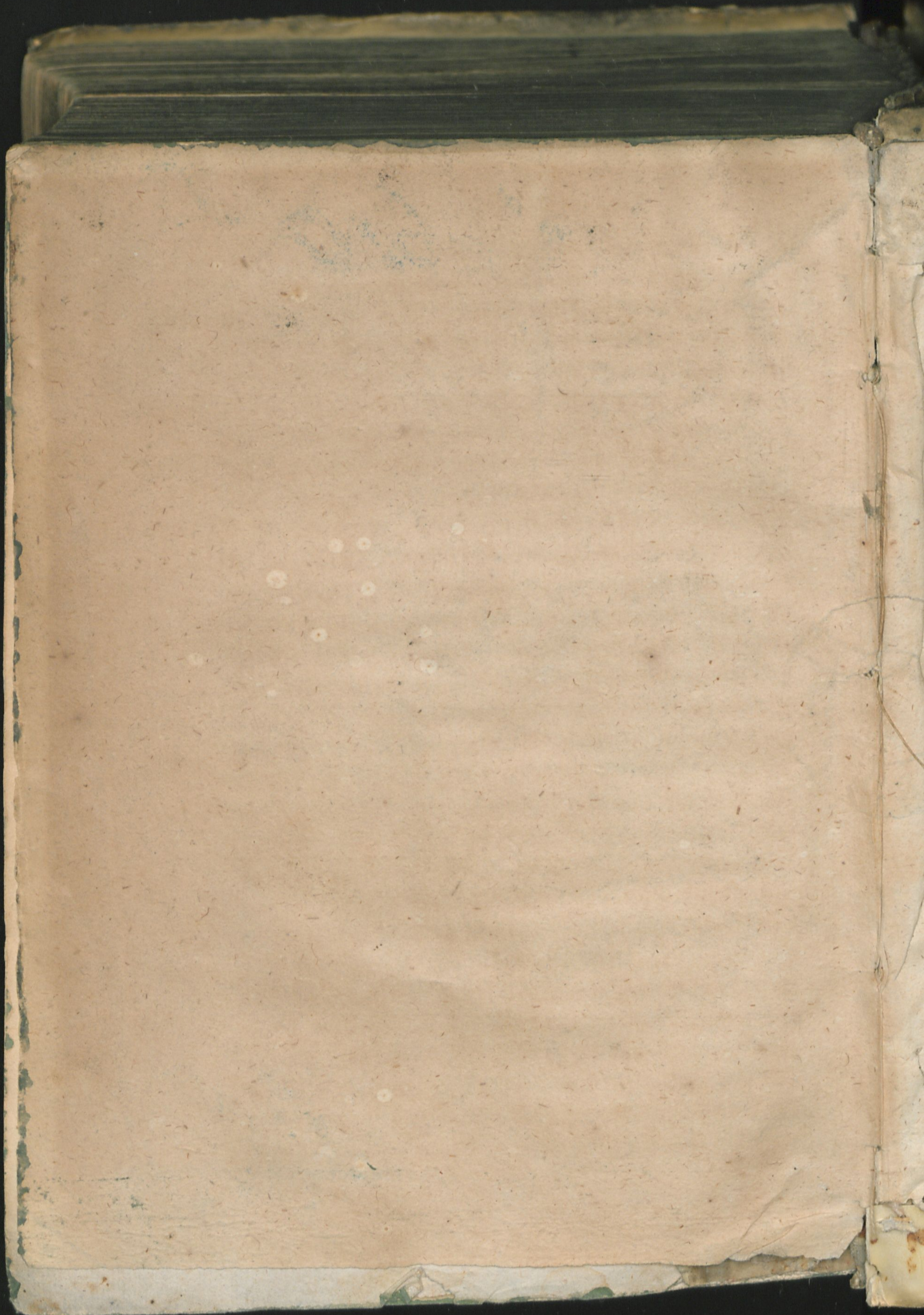
LXXIII

Quæ autem Magica vi aliis in rebus extra Magos ipsos proueniunt, causam per se & primariam habent naturam, quæ etiam sine ope Magica producere eadem potest. In quibusdam verò causa est cognitio & voluntas hominis, *συνάλογο* illis accedit ingenium & violentia Dæmonum, qui suppetias naturæ ferunt: & ut agentia cum patientib. ad palæstram suam actumq̃ perueniant, efficiunt: impedimenta remouent: contactū prægrauant & ingeminant. Quibus rebus efficitur, ut effectus inopinatus, præcox & valentissimus oriatur. Magi verò de illis cura & cogitatio est omninò causa per accidens. Nihilò n. maiori necessitate euentus in natura succedit cogitatis Magi: quàm si mihi de aduentu amici, monitu cuiusdam cogitanti, accidat illum vltro aduentare, & (quod aiunt) lupum in fabula esse. Ipsa verò *εργασία* & apparatus Magi, quæ fit characteribus, carminibus &c. nulla vi, nulloq̃ ordine, aut lege respicit effectum. Si dicas à Dæmone iussa institutaq̃ esse, neq̃ ut consentaneum est, frustra: lusus est. Neq̃ n. ideo mandat, ut per ista agat aut efficax sit, sed ut amenti Mago indubitata opinionem afferat, dum aliquid agit, aliquid se posse & efficere. Sin istes; etiam aliis, qui Magi non sint vsitata esse & prodesse: idem petis. Nam nec hi illorum virtute effectum præstant: nec diabolus his vitur instrumentis aut adminiculis. A quocunq̃ autem profecta sint autore, certum est, ad persuasionem profanã & superstitionem tantum facere: quam vbi inuexit Diabolus, vocatus adest, & quod requiritur, quodq̃ potest sedulo obit.

LXXIII.

Finis, si quis dicendus est, & non potius *δ' ἕχατορ* (*βόλετ γὰρ ἔπαρ ἔνωα τὸ ἕχατορ τέλο, ἀλλὰ τὸ βέλτορ*;) is ergo finis est extremus interitus, in quem mendaciis magistri sui conicitur Magus. Est etiam apud alios introductio & confirmatio superstitionis, ordinem diuinitus institutum in natura, eoq̃ ipsum Deum contemnentis. Impri-
mis autem est *κακοξιλία* Diaboli, opera & miracula diuina arroganter affectantis.

ad

Kg 610 I

(1/3) (1+2)

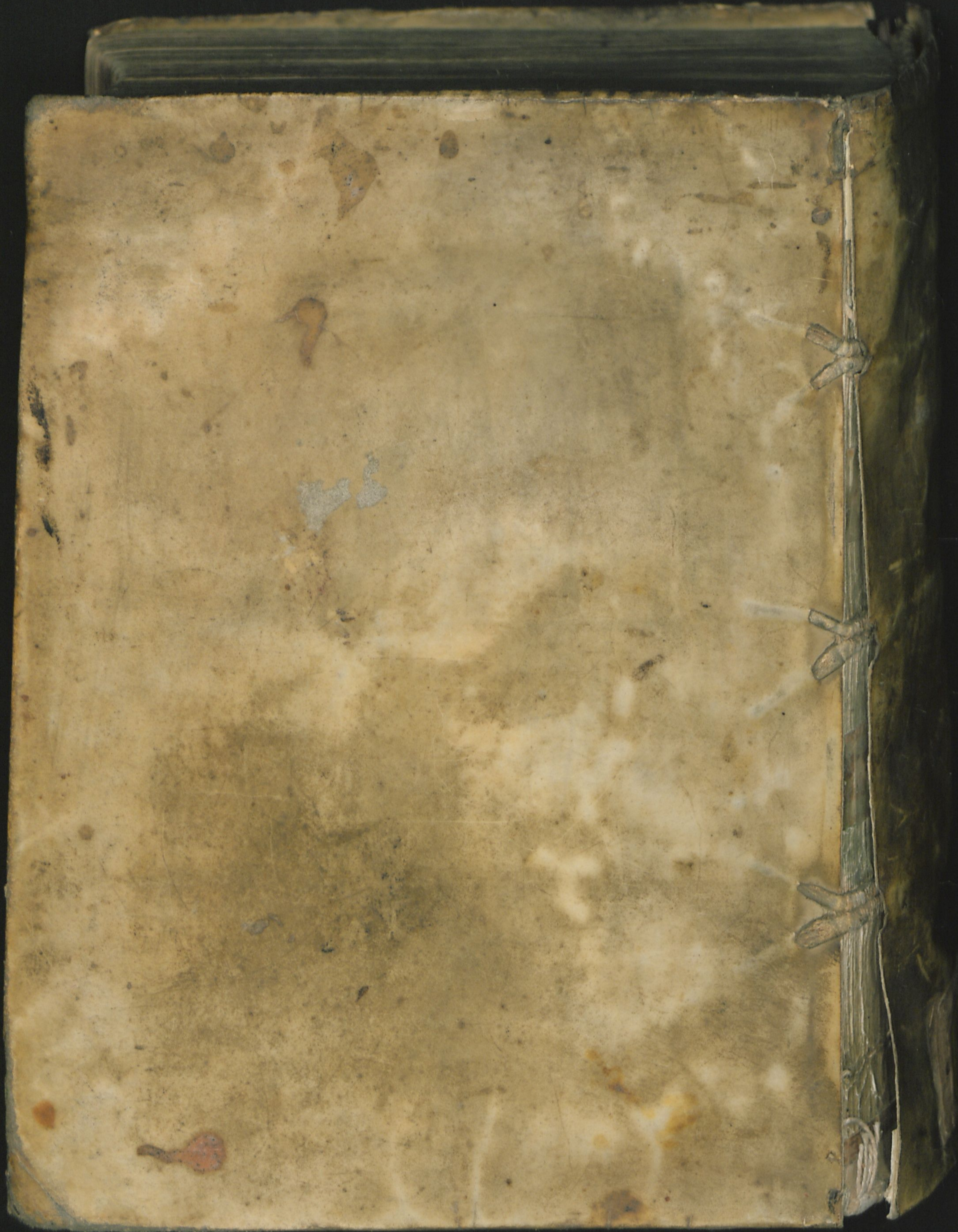
ULB Halle
001 962 698 3

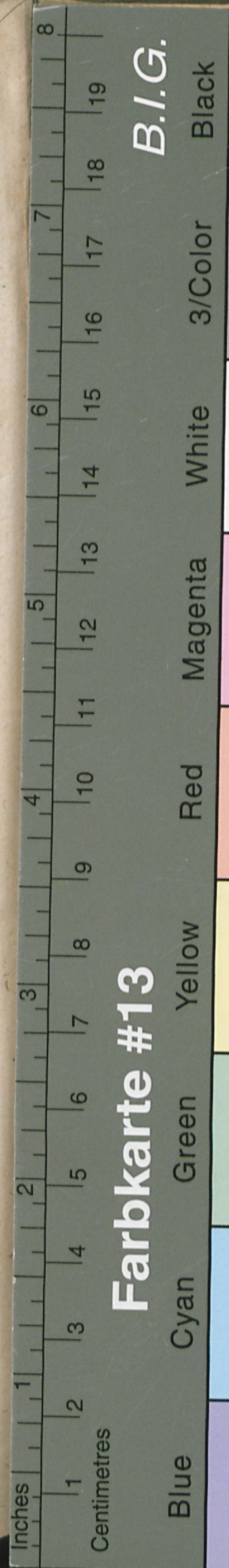

56

[Handwritten signature]

Farbkarte #13

B.I.G.

γαθὸς δαίμωνος.

GENERICIS ACTI

S E E T A S I S
S V C C I N C T A .

E N T E N T I A E
S B O D I N I I V R E -
l t i G a l l i o p p o s i t a :

P H I L O S O P H A N T I -
I l l u s t r i I V L I A a d d i s p u t a n d u m
p u b l i c è p r o p o s i t a :

O B I E R M A N N O
A s c a n i e n s i :

R e s p o n d e n t e
N E A P E T K V M
H a m b u r g e n s i .

E N R I C O P O L I
a d u m C o r n e u m , A n n o S a l u t i s 1 5 9 0 .

A 4

1

